

s nově se hlásícími konkurenty z tuzemska, nebo dokonce vydávati svá sdělení po případě v šanc zneužití, a v zemi, kde cizí komory působily, bývalo na ně též křivě hleděno, ježto prý dávaly zájmům země mateřské přednost před zájmy země, v níž působily, byly tu i kompetenční spory s konsuláty země mateřské. Jisto je, že do války činnost veliké jich části zůstávala silně za nadějemí v ně kladenými.

Potřeba hospodářskopolitických porad mezi obchodnictvem všech kulturních zemí o otázkách obchodní a celní politiky, světového obchodu a mezinárodní dopravy, zvl. plavby, vedla k tomu, že se obchodní komory vnitrozemské i volné svazy průmyslové spojily k pořádání mezinárodních kongresů obchodních komor (r. 1905 v Liège, r. 1906 v Miláně, r. 1908 v Praze, r. 1910 v Londýně, r. 1912 v Bostoně a r. 1914 v Paříži), jichž zasedání bývala připravována stálými komitěty. Po přerušení nastalém válkou sešel se r. 1920 v Paříži nový kongres, obmezený na státy svazu národů, který vedl k založení mezinárodní obchodní komory (první zasedání v Londýně 1921, druhé v Římě 1923 jednalo zejm. o otázkách valuty a německých reparací válečných).

§ 44. Obchodní musea a informační kanceláře.

Vedle obchodněpolitických zařízení státních vznikly záhy již také svazy a vývozní spolky interesentů, aby zejm. menším továrníkům-vývozcům usnadnily přemoci potíže spojené s rozvojem tržby mezinárodní. Přiměl k tomu rostoucí teritoriální rozsah odbytišť, obtíže při vyhledávání nových zahraničních trhů, veliké náklady při opatřování informací o úvěruhodnosti zahraničních firem, o sazbách celních a dopravních atd. Zařízení takto vzniklá stala se často východiskem a podnětem k velkolepým institucím veřejnoprávním.

Za prostředek k oživení exportu pokládáno v komerčním ohledu především v ý s t a v n i c t v í. Od dočasných místních výstav pokročilo se záhy k trvalým výstavníkům, v z o r k o v ý m s k l a d ů m zboží dovozního a vývozního, museím průmyslovým a obchodním a pod. institucím, k nimž pojily se pak většinou z p r a v o d a j n y (informační kanceláře) pro obchod a průmysl.

Obchodní museum jest dle původního smyslu obchodnězeměpisná, pro praktické poučení importního obchodu a vývozního průmyslu zařízená sbírka vzorků, která ustavičným doplňováním na nejnovější dobu a neustálým stykem s konsuláty a zvláštními korespondenty je způsobilá a určena, aby podávala interesentům zprávy o potřebách a požadavcích důležitějších odbytišť a o zboží běžném ve významnějších obchodních střediskách, o jeho ceně, o clu a dopravních sazbách a pod.

Název »obchodní museum« — méně vhodný, protože výstavky vzorků surovin, tovarů a pod. v činnosti těchto ústavů záhy klesly na místo velmi podřadné — přijalo nejprve museum zřízené r. 1882 v Brussele ze vzorků a sbírek brusselské národní výstavy z r. 1880, kde poprvé ihned se stálou výstavou spojena byla stálá zpravodajna pro všechny obchod exportní belgických tovarů i surovin pro Belgii potřebných (belgičtí konsulové posílají tam všechny tovary, které by v jejich okresích výhodně z Belgie mohly býti dodávány).

Původní povaha musea jakožto trvalé výstavy ustupovala, když bylo nemožno udržovati sbírky skutečně trvale na výši časové úplnosti, vždy více obchodnímu zpravodajství, až tato přeměna i zevně projevena r. 1911 změnou starého názvu v dnešní Bureau officiel des renseignements commerciaux, které tvořilo až do války pododdělení »Direction générale du commerce et consulaire« zahraničního ministerstva.

Také v jiných zemích souviselo zakládání obchodních muzeí s výstavami. R. 1886 vzniklo obchodní museum ve Vídni z orientálního musea, zařízeného r. 1874 ze sbírek orientálního oddělení světové výstavy vídeňské, jež vedle ryze musejní činnosti sledovalo také komerční zájmy v Orientě, když pak průmyslové sbírky jeho postoupeny vesměs museu pro umění a průmysl ve Vídni, tvořilo od r. 1886 jediný účel obchodního musea vytvoření uspokojivé komerční služby informační pro obchod mezinárodní.

V Anglii dala indická a koloniální výstava v Londýně r. 1885 podnět ke zřízení trvalé výstavy průmyslových surovin a tovarů z iniciativy tehdejšího prince Walesského (pozdějšího krále Eduarda VII.), r. 1892 otevřen v nádherné budově Imperial Institute for the United Kingdom, r. 1900 zřídil obchodní úřad anglický zvláštní Commercial Intelligence Branch of the Board of Trade, s nímž onen císařský ústav r. 1903 splynul a jenž vyspěl

vždy více ve vrcholný ústřední informační úřad pro všechnu zahraniční tržbu o nákupních pramenech i odbytu, o clech, daniích, úvěrních poměrech, ochraně vzorků atd., vše ve stálém telegrafním spojení s nejhlavnějšími tržišti světa. Za světové války vybudováno toto oddělení obchodního úřadu počátkem r. 1918 připojením sekce pro zahraniční obchod ministerstva věci zahraničních (Foreign Trade Department of Foreign Office) ve velkolepé Department of Oversea Trade jako samostatné úřední místo mezi úřadem obchodním a zahraničním a jako ústředna pro všechny hospodářské otázky, zejm. pro sbírání a zuzitkování všemožných komerčních zpráv a pro podporu britského exportu v zostřené soutěži na světovém trhu poválečném, v níž společně s vládou pracují průmyslníci i obchodníci, peněžníci i dělníci. Zpravodajství z autonomních britských osad a korunních zemí opatřují Trade Commissioners, v cizích zemích působí 17 obchodních attaché a pomýšlí se na zřízení obchodních radů (Commercial Counsellors), vysokých to úředníků státních jako odborných poradců při vyslanectvích v otázkách průmyslových a obchodních.

V Americké Unii zřízeno nejprve r. 1891 ve Washingtoně obchodní museum, když pak světová výstava v Chicagu pořádaná r. 1893 na 400letou pamět objevení Ameriky, ukázala dostatečnou vyspělost amerického průmyslu k soutěži i na vlastních trzích evropských, město Philadelphia zakoupivši bohatou sbírku surovin výstavy chicagské počalo tím zařízení světového obchodního musea, které s podporou interestů, města a státu jest dnes jako »International Commercial Bureau« největším podobným ústavem světa s oddělením vědeckým (vzorkový sklad surovin a manufaktur se 170.000 vzorky, chemická laboratoř, knihovna a j.) a informačním, majícím na 65.000 dopisovatelů a jednatelů po všech dílech světa. Americká Unie má však i při svém ministerstvu obchodu (Department of Commerce) od r. 1913 samostatné, zvláštní oddělení pro obchod zahraniční a vnitřní, kde se zpracovává obchodní statistika a tarify ciziny, udílíjí továrníkům a exportérům zprávy o celních sazbách, patentech, známkovém zákonodárství a jiných poměrech ciziny a zřízen i státní putovní učitel, aby osobní intervencí, přednáškami a j. poučováním dával americkému kupectvu podněty pro export.

S o u k r o m é ú s t a v y se stejnými cíli, jež zřídily Export

Club of America, National Foreign Trade Council a j. a nověji zvláště American Manufactures, nyní soustředěny v Bureau of Foreign and Domestic Commerce (od r. 1912), které jakožto pododdělení obchodního úřadu pracuje ve stálé shodě s úřední službou konsulární (jež však i zde jest podřízena ministerstvu věcí zahraničních). Vedle obchodních attaché jsou státní obchodní agenti a obchodní komisionáři, úřední zpravodajství jest doplňováno soukromými podniky tiskovými, pracujícími ještě přesněji a rychleji.

Ve Francii záhy pochopený význam filadelfského musea přiměl k tomu, že v připojení k exportní zpravodajně zřízené ve skrovných mezích r. 1884 a ke 23 menším obchodním museím založen zákonem ze 4. března 1898 rychle proslulý Office National du Commerce extérieur v Paříži, na jehož první zařízení věnovala obchodní komora pařížská 3 mil. fr. a jež má francouzským průmyslníkům a kupcům poskytovat všelikých informací k rozšíření odbytiště v cizích zemích a francouzských osadách.

Obchodní musea zřízena též s úspěchem r. 1884 v Turině (později též v Miláně), v Lisaboně a v Amsterdamu, r. 1887 v Budapešti a v Antverpách a ve Štokholmu, r. 1896 v Tokiu, r. 1898 v Sofii, r. 1900 v Bukurešti a Kristianii, r. 1913 v Madridě, před válkou chystáno jeho zřízení i v Petrohradě a v Moskvě. R. 1916 zřídil Japan 38 obchodních museí v tuzemsku i v cizině a r. 1918 zřízeno velké obchodní museum v Yokohamě, k němuž mají býti pobočky na pevnině východoasijské přičleněny, obchodní musea zřízena konečně v Australii a v Jižní Americe.

V Německu přes opětovné návrhy ke zřízení obchodního musea a samostatného úřadu pro pěstění německé tržby vývozní dosud nedošlo. Jakousi náhradou za vzorkové sbírky jest museum ústředního spolku pro obchodní zeměpis, obsahující zvláště též sbírky výstav (brasílské, mexické a jihoamerické) v létech 1880. v Berlíně pořádaných, a říšský úřad vnitra dává na ústní či písemné dotazy zprávy o celních poměrech tuzemska i ciziny.